

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W KSIĄŻU WLKP.

z dnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej na lata 2026–2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025r. poz. 1153) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1673) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026–2030, zwany dalej Programem, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały nr .../.../.....
Rady Miejskiej w Książu Wlkp.
z dnia r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2026 - 2030**

Opracowanie: Ośrodek Pomocy Społecznej w Książu Wlkp.

Książ Wlkp., grudzień 2025 r.

1. Wstęp.....	3
2. Podstawy prawne Programu.....	3
3. Skala przemocy domowej w Polsce	4
4. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej	6
5. Charakterystyka i skala przemocy domowej w Gminie Książ Wlkp.....	7
6. Cel główny, cele szczegółowe, kierunki działań, działania i wskaźniki Programu	10
7. Adresaci Programu	13
8. Źródła finansowania Programu	14
9. Realizatorzy Programu	14
10. Monitoring i sprawozdawczość Programu	15
11. Zakończenie	16

1. Wstęp

Przemoc domowa pozostaje jednym z najpoważniejszych problemów społecznych, który negatywnie wpływa na bezpieczeństwo, zdrowie i funkcjonowanie osób jej doznających, a także całych rodzin i lokalnych społeczności. Wychodząc naprzeciw wyzwaniom związanym z przeciwdziałaniem temu zjawisku, Gmina Książ Wlkp. opracowała Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026–2030.

Obowiązek opracowania i realizacji Programu wynika z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, zgodnie z którym, do zadań własnych gminy należy w szczególności opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Program jest zatem elementem lokalnej polityki społecznej i stanowi narzędzie systemowego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, podejmowanego w sposób skoordynowany i długofalowy.

Dokument określa kierunki działań, które gmina podejmować będzie w celu zapobiegania przemocy, zapewnienia pomocy osobom jej doznającym oraz pracy z osobami stosującymi przemoc. Jego realizacja opiera się na współpracy wielu instytucji i służb – w szczególności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, placówek oświatowych, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz innych partnerów zaangażowanych w budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Program został opracowany w oparciu o diagnozę sytuacji społecznej na terenie Gminy Książ Wlkp., w tym analizę skali i charakteru zjawiska przemocy domowej oraz dostępnych zasobów i potrzeb w zakresie wsparcia. Dokument będzie podlegał regularnej ewaluacji i modyfikacjom, tak aby jego realizacja była adekwatna do zmieniających się uwarunkowań lokalnych i skuteczna w zakresie ochrony osób doznających przemocy oraz wzmacniania działań profilaktycznych.

Realizacja Programu ma na celu budowanie społeczności, w której każda osoba ma prawo do życia wolnego od przemocy, w poszanowaniu godności, bezpieczeństwa wzajemnego szacunku.

2. Podstawy prawne programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026-2030 opiera się na obowiązujących przepisach prawa krajowego, które regulują kwestie przeciwdziałania przemocy, ochrony osób doznających przemocy oraz wsparcia rodzin. Do najważniejszych aktów prawnych należą:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny;
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy;
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta".

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026 – 2030 wpisuje się w następujące dokumenty programowe:

- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030;
- Wielkopolski program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021-2025;
- Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej w powiecie śremskim na lata 2024-2030.

3. Skala przemocy domowej w Polsce

Zjawisko przemocy domowej w Polsce stanowi poważny problem społeczny, który dotyka dziesiątki tysięcy osób rocznie. Dane policyjne i raporty instytucji publicznych pokazują, że liczba zgłaszanych przypadków przemocy nie maleje – przeciwnie, niektóre wskaźniki wskazują na wzrost.

Według danych Policji, w 2024 roku odnotowano 86 920 osób doznających przemocy domowej. W tym gronie kobiety stanowiły większość (58,3 %), a osoby małoletnie (29,6 %). Osób podejrzanych o stosowanie przemocy było 60 535, z czego aż 86,6% to mężczyźni. Warto jednak pamiętać, że choć najczęściej osobami doświadczającymi przemocy domowej są kobiety, mężczyźni również jej doświadczają. Ich sytuacja bywa trudniejsza do ujawnienia głównie ze względu na obawy przed oceną społeczną i stereotypami.

Z perspektywy instytucji międzynarodowych, Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) wskazuje, że w latach 2020–2023 aktywność Policji w zakresie reagowania na przemoc domową systematycznie rosła. W 2020 i 2021 roku liczba wszczętych postępowań była zbliżona i wynosiła około 28–29 tys. W 2022 roku odnotowano 27 004 postępowań, a w 2023 roku liczba spraw wzrosła do 33 199. Zwiększonej liczbie postępowań towarzyszył również wzrost liczby zatrzymań (w 2023 roku Policja ujęła 18 801 osób, w zdecydowanej większości mężczyzn). Może to świadczyć zarówno o rosnącej gotowości społeczeństwa do zgłaszania przypadków przemocy, jak i o intensyfikacji działań Policji, w tym częstszym kwalifikowaniu zdarzeń jako wymagających podjęcia czynności karnych.

Procedura „Niebieskie Karty”, będąca jednym z kluczowych narzędzi systemu reagowania na przemoc domową, również pokazuje rozmiar problemu. W 2023 r. średnia liczba formularzy „Niebieska Karta – A” wypełnianych przez Policję wynosiła 177 na 100 tys. mieszkańców, co wskazuje na znaczne zaangażowanie służb w rejestrowanie przypadków przemocy. Skalę problemu potwierdzają także badania dotyczące osób doznających przemocy w najsłabszych formach. W latach 2017–2023 w Polsce zarejestrowano 293 przypadki tzw.

„kobietobójstwa”, czyli zabójstw kobiet, które najczęściej popełniali ich partnerzy lub małżonkowie. Należy też podkreślić, że oficjalne statystyki policyjne to tylko część rzeczywistego obrazu przemocy domowej. Eksperti i organizacje pozarządowe wskazują, że wiele przypadków nie jest zgłaszanych: osoby doświadczające przemocy często nie korzystają z pomocy Policji ani instytucji, co oznacza, że skala zjawiska może być znacznie większa, niż wynika to z rejestrów urzędowych.

Badania dotyczące skali przemocy wobec dzieci w Polsce, opublikowane w Monitorze Polskim w ramach ogólnopolskiej „Diagnozy przemocy wobec dzieci w Polsce 2023”, ukazują bardzo niepokojący obraz sytuacji najmłodszych. Raport został oparty na badaniu reprezentatywnej grupy dzieci i młodzieży w wieku 11–17 lat i jest jednym z najważniejszych źródeł danych w tym obszarze. Wyniki pokazują, że przemoc wobec dzieci ma charakter powszechny i przybiera wiele form, zarówno w domu, jak i w środowisku rówieśniczym.

Z analiz wynika, że niemal co piąte dziecko (ok. 19%) doświadczyło w swoim domu przemocy fizycznej, a około 18% - przemocy psychicznej. Dane te wpisują się w szerszy kontekst znacznie bardziej rozbudowanych ustaleń raportu, który wskazuje, że aż 79% młodych osób doświadczyło przynajmniej jednej formy przemocy lub zaniedbania w ciągu życia. Wśród najczęściej zgłaszanych form krzywdzenia znalazła się przemoc rówieśnicza, przemoc ze strony dorosłych, zaniedbanie emocjonalne oraz wykorzystywanie seksualne, zarówno z kontaktem fizycznym, jak i bez niego.

Wyniki badań pokazują również wyraźne różnice między grupami. Dziewczęta częściej niż chłopcy zgłaszały doświadczenia przemocy ze strony dorosłych oraz wykorzystywanie seksualne. Z kolei młodzież mieszkająca w miastach częściej doświadczała przemocy rówieśniczej i przemocy o charakterze seksualnym bez kontaktu fizycznego. Badania zwracają również uwagę na czynniki zwiększające ryzyko krzywdzenia, takie jak nadużywanie alkoholu w rodzinie, zaburzenia zdrowia psychicznego opiekunów czy chaos wychowawczy.

Autorzy raportu podkreślają, że wiele form przemocy współwystępuje ze sobą, a dzieci doświadczające jednego rodzaju krzywdzenia często narażone są także na inne. Dotyczy to zwłaszcza tych, które były świadkami przemocy domowej lub doznawały wykorzystywania seksualnego. W takich przypadkach częściej obserwuje się problemy emocjonalne, trudności szkolne, zachowania autodestrukcyjne czy obniżone poczucie bezpieczeństwa.

Wnioski z najnowszej diagnozy są jednoznaczne — przemoc wobec dzieci pozostaje w Polsce zjawiskiem powszechnym i wielowymiarowym, wymagającym stałej, systematycznej pracy zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym. W kontekście Gminy Książ Wlkp. dane te stanowią ważne odniesienie, pokazując, że lokalna sytuacja nie odbiega od ogólnopolskiego obrazu, a potrzeba działań profilaktycznych i wspierających jest wciąż bardzo duża.

4. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Przemoc domowa jest zjawiskiem naruszającym podstawowe prawa człowieka, prowadzącym do poważnych szkód w życiu osób jej doświadczających oraz ich rodzin. W ujęciu ustawowym, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domową definiuje się jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Zjawisko przemocy domowej ma charakter intencjonalny, co oznacza, że sprawca świadomie podejmuje działania, których celem jest uzyskanie kontroli nad osobą, wobec której stosuje przemoc. Przemoc nie jest wynikiem impulsu czy braku panowania nad sobą, lecz stanowi formę nadużycia siły, władzy i dominacji. Może występować w każdym środowisku, niezależnie od poziomu wykształcenia, statusu materialnego czy wieku, a jej dynamika jest zwykle długotrwała i cykliczna.

Przemoc domowa może przyjmować różne formy. Jedną z nich jest przemoc fizyczna, a więc wszelkie działania naruszające nietykalność cielesną, takie jak bicie, duszenie, popychanie czy zadawanie ran. Kolejnym rodzajem jest przemoc psychiczna, polegająca na zastraszaniu, poniżaniu, ośmieszaniu, izolowaniu od bliskich czy kontrolowaniu codziennych działań. Przemoc seksualna obejmuje naruszanie wolności seksualnej i zmuszanie do podejmowania czynności seksualnych wbrew woli osoby pokrzywdzonej. Przemoc ekonomiczna przejawia się w kontrolowaniu finansów, odbieraniu pieniędzy, uniemożliwianiu podjęcia pracy lub samodzielności finansowej. Ważnym rodzajem przemocy jest również zaniedbanie, czyli zaniechanie działań, których wymaga sytuacja osoby zależnej – najczęściej dziecka, osoby starszej lub z niepełnosprawnością – takich jak zapewnienie odpowiedniej opieki, jedzenia, higieny czy leczenia.

Przemoc domowa rozwija się zazwyczaj zgodnie z tzw. cyklem przemocy. W pierwszej fazie narasta napięcie, które sprawca odreagowuje poprzez coraz częstsze uwagi, kontrolowanie, irytację czy drobne akty agresji. Osoba doznająca przemocy próbuje uspokoić sytuację, dostosowując się do oczekiwań sprawcy. Faza ta prowadzi do wybuchu, czyli drugiego etapu, w którym pojawia się ostra przemoc: fizyczna, psychiczna lub seksualna. W tym okresie zagrożenie zdrowia i życia jest największe. Po jego zakończeniu często następuje faza wyciszenia, określana jako „miodowy miesiąc”. Sprawca okazuje skruchę, przeprasza

i obiecuje poprawę, co wzbudza w osobie doznającej przemocy nadzieję na zmianę. Z czasem jednak faza pojednania ulega skróceniu, a przemoc staje się coraz bardziej dotkliwa.

Skutki przemocy domowej są poważne i długotrwałe. Dotyczą zarówno zdrowia fizycznego, jak i psychicznego, a także funkcjonowania społecznego i rodzinnego. Osoby doznające przemocy często cierpią na zaburzenia lękowe, depresję, bezsenność, obniżone poczucie własnej wartości oraz chroniczny stres. U dzieci, doświadczenie przemocy w rodzinie może prowadzić do trudności edukacyjnych, zaburzeń emocjonalnych i behawioralnych, a także do powielania wzorców przemocy w dorosłym życiu.

Przemoc domowa jest zatem zjawiskiem złożonym, wymagającym kompleksowej reakcji ze strony instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej. Właściwie zaplanowana i konsekwentnie realizowana polityka lokalna, oparta na współpracy wielu podmiotów, stanowi kluczowy element skutecznego przeciwdziałania temu zjawisku oraz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.

5. Charakterystyka i skala przemocy domowej w Gminie Książ Wlkp.

Gmina Książ Wlkp. położona jest w środkowo - zachodniej Polsce, w granicach województwa wielkopolskiego i powiatu śremskiego. Od północy poprzez rzekę Wartę graniczy z gminą Zaniemyśl i gminą Krzykosy, od wschodu - z gminą Nowe Miasto nad Wartą, od strony południowej - z gminą Jaraczewo, a od zachodu - z gminami Dolsk i Śrem. Pod względem wielkości terenu zajmuje obszar 14.611 ha, co stanowi 25,44% powierzchni powiatu i 0,49% powierzchni województwa. Krajobrazowo cechuje ją duża zmienność, z przewagą terenu nizinnego. Położona na obszarze Pradoliny Warty i Pojezierza Krzywińskiego Gmina Książ Wlkp., w ujęciu administracyjnym składa się z miasta Książ Wlkp., będącego siedzibą władz lokalnych oraz z 28 wsi i osad - według stanu na 31 grudnia 2024 roku (Źródło: Raport o stanie Gminy Książ Wlkp. za 2024 r.). Od stycznia 2024 r. wsie wraz z osadami tworzą 20 sołectw (Brzóstownia, Chrzastowo, Chwałkowo Kościelne, Gogolewo, Jarosławki, Kiełczynek, Kołacin, Konarskie, Konarzyce, Łęzek, Ługi, Mchy, Radoszkowo, Sebastianowo, Sroczewo, Świączyń, Włóściejewice, Włóściejewki, Zaborowo i Zakrzewice). Książska Gmina należy do obszarów typowo rolniczych. Ponad 70% jej terenu zajmują indywidualne gospodarstwa rolne, dzierżawy gruntów po byłych państwowych gospodarstwach rolnych oraz spółdzielnie produkcyjne. Nie ma tu uciążliwego dla środowiska przemysłu ciężkiego, a rozwijające się stale funkcje usługowe i nieinwazyjne - produkcyjne, tworzą doskonałe warunki do zamieszkiwania.

Na koniec 2024 roku Gmina Książ Wlkp. liczyła 8 111 mieszkańców, w tym 4 050 kobiet i 4 061 mężczyzn. Większość mieszkańców posiadała meldunek stały (8 064 osoby), natomiast 47 osób — meldunek czasowy. W porównaniu do roku 2023 odnotowano spadek liczby ludności o 89 osób.

Liczba mieszkańców w gminie na koniec 2024 roku przedstawia się następująco:

- miasto Książ Wlkp.: 2 730 mieszkańców – wzrost o 178 osób, głównie w wyniku zmiany granic miasta, polegającej na włączeniu wsi Radoszkowo Drugie i części Kiełczyna.
- tereny wiejskie: 5 381 mieszkańców – spadek o 267 osób (z tych samych co wyżej powodów).

Poniższa tabela obrazuje liczby ludności Gminy Książ Wlkp. w latach 2021 – 2024

Tabela nr 1. Liczba ludności w Gminie Książ Wlkp. w latach 2021-2024

Lata	2021	2022	2023	2024
Liczba ludności w tym:	8282	8187	8200	8111
kobiety	4112	4079	4098	4050
mężczyźni	4170	4108	4102	4061
miasto	2614	2566	2552	2730
tereny wiejskie	5668	5621	5648	5381

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Książ Wlkp. za lata 2021 – 2024

Podejmowane w Gminie Książ Wlkp. działania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej dotyczą osób dotkniętych przemocą zarówno fizyczną, psychiczną, ekonomiczną jak i zaniedbaniem. Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI) wynika, że osobami które doświadczają przemocy są kobiety, dzieci, jak i mężczyźni, a zorganizowanie skutecznego wsparcia wymaga systemowej współpracy instytucji pomocowych. Poniższa tabela przedstawia działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych, diagnostyczno – pomocowych oraz dane liczbowe dotyczące osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej

Tabela nr 2. Dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych i diagnostyczno-pomocowych oraz dane dotyczące osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej

Lata	2022	2023	2024
Liczba powołanych w danym roku grup roboczych, diagnostyczno - pomocowych	7	15	13
Liczba pracujących grup roboczych, diagnostyczno-pomocowych	20	19	19
Łączna liczba osób objętych procedurą, w tym:	61	32	51
• kobiet	18	14	17
• mężczyzn	30	4	12
• dzieci	13	14	22
Liczba „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do ZI	7	15	13

łączna liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, w tym z powodu:	14	14	13
z tytułu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	6	12	10
z tytułu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	8	2	3
łączna liczba osób wobec których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy domowej, w tym:	22	26	39
kobiet	15	11	15
mężczyzn	4	1	2
dzieci	3	14	22
łączna liczba osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, w tym:	19	18	12
kobiet	3	3	2
mężczyzn	16	15	10
Liczba spisanych „Niebieskich Kart -C”	7	13	7
Liczba spisanych „Niebieskich Kart – D”	6	9	7
Liczba spotkań ZI	4	4	7
Liczba spotkań grup roboczych, grup diagnostyczno-pomocowych	53	55	53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2022-2024

Analiza danych z lat 2022–2024 pokazuje, że przemoc domowa w Gminie Książ Wlkp. jest problemem istotnym społecznie, występującym zarówno w mieście jak i na terenach wiejskich. Zgromadzone dane potwierdzają, że osobami najbardziej narażonymi na doznawanie przemocy są przede wszystkim kobiety oraz dzieci. W przeważającej większości przypadków sprawcami przemocy okazują się mężczyźni, co wpisuje się w utrwalone statystycznie wzorce dotyczące tego rodzaju zjawisk.

Warto podkreślić, że lokalne statystyki nie odbiegają od danych ogólnokrajowych, które również wskazują na dominację kobiet i dzieci w grupie osób pokrzywdzonych oraz mężczyzn w grupie sprawców. Zjawisko przemocy domowej w Gminie Książ Wlkp. jest więc odzwierciedleniem tendencji obserwowanej w całej Polsce.

Dane dotyczące procedur „Niebieskie Karty” oraz aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych i grup diagnostyczno – pomocowych wskazują, że gmina prowadzi systematyczne działania ukierunkowane na wczesne reagowanie na przypadki przemocy, wsparcie osób dotkniętych przemocą oraz edukację sprawców. Większość procedur kończy się realizacją indywidualnych planów pomocy, co świadczy o skuteczności i profesjonalnym charakterze wsparcia oferowanego mieszkańcom. W latach 2022-2024 utrzymywała się na podobnym poziomie liczba spotkań grup roboczych i diagnostyczno-pomocowych, natomiast w 2024 roku wzrosła w stosunku do lat ubiegłych liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego.

Podsumowując, przemoc domowa w gminie pozostaje wyzwaniem społecznym, które wymaga skutecznej koordynacji działań instytucji pomocowych, edukacyjnych i samorządowych, jednocześnie pokazując, że dotychczasowe procedury i programy przynoszą realne efekty w ochronie osób poszkodowanych i ograniczaniu zjawiska przemocy.

6. Cel główny, cele szczegółowe, kierunki działań, działania i wskaźniki Programu

Przemoc domowa stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia, bezpieczeństwa i prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin. Jej skutki dotyczą zarówno bezpośrednich odbiorców przemocy, jak i całą społeczność lokalną, wpływając na poczucie bezpieczeństwa, rozwój dzieci oraz jakość życia mieszkańców. W oparciu o diagnozę lokalnych potrzeb i problemów oraz obowiązujące przepisy prawa, konieczne jest podejmowanie spójnych, systemowych i długofalowych działań, które pozwolą zarówno zapobiegać przemoc, jak i skutecznie reagować na jej wystąpienie.

W celu zapewnienia przejrzystości i skuteczności działań przewidzianych w Programie, określono nie tylko cel główny, ale również cele szczegółowe, kierunki działań oraz konkretne działania, które będą realizowane przez instytucje i podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie. Wykaz planowanych działań nie jest katalogiem zamkniętym. Prowadzenie monitoringu i ewaluacji Programu pozwoli na dostosowywanie działań do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców gminy.

Celem głównym Programu jest zwiększenie bezpieczeństwa i poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zapewnienie kompleksowej ochrony i wsparcia osobom jej doświadczającym, w oparciu o skoordynowane działania instytucji lokalnych, podnoszenie świadomości społecznej oraz rozwijanie systemu pomocy opartego na wczesnej diagnostyce, interwencji i profilaktyce.

Tabela nr 3. Cele szczegółowe, kierunki działań, działania i wskaźniki Programu

Cel 1	Wzmocnienie systemu reagowania na przemoc domową
Kierunek działania	Zwiększenie skuteczności identyfikowania, zgłaszania przypadków przemocy domowej poprzez rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej
Działania	Bieżące funkcjonowanie ZI oraz grup diagnostyczno-pomocowych

	Regularne spotkania i wymiana informacji między Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, szkołami, służbą zdrowia, członkami GKRPA oraz organizacjami pozarządowymi
	Doskonalenie sposobu prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”
	Opracowanie jednolitych standardów postępowania w sytuacjach zagrożenia
	Usprawnienie komunikacji między służbami, w tym poprzez wdrażanie narzędzi elektronicznych
Wskaźniki	Liczba spotkań ZI i grup diagnostyczno-pomocowych, liczba spotkań osób zaangażowanych w realizację procedury „Niebieskie Karty”, liczba i rodzaj wypracowanych standardów, procedur itp.
Cel 2	Ochrona i wsparcie osób doznających przemocy domowej
Kierunek działania	Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz podniesienie poziomu ich bezpieczeństwa
Działania	Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, prawnego i socjalnego
	Zapewnienie interwencji kryzysowej oraz wsparcia w sytuacjach nagłych
	Kierowanie do specjalistycznych ośrodków wsparcia, schronisk i miejsc czasowego pobytu
	Współpraca z Policją w zakresie wydawania nakazów opuszczenia mieszkania przez sprawcę
	Towarzyszenie osobom doznającym przemocy w kontaktach z instytucjami (wsparcie asystenta rodziny i pracownika socjalnego)
	Pomoc w odbudowie samodzielności – wsparcie w znalezieniu pracy, mieszkania, wsparcie finansowe w trybie ustawy o pomocy społecznej
Wskaźniki	Liczba i rodzaj podejmowanych działań, liczba osób w stosunku do których podejmowano działania
Cel 3	Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc domową
Kierunek działania	Zmniejszenie skali przemocy poprzez zmianę zachowań sprawców oraz ograniczenie ich możliwości oddziaływania na osoby pokrzywdzone
Działania	Kierowanie sprawców do programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologicznych
	Motywowanie do podjęcia terapii uzależnień
	Monitorowanie sytuacji rodzin, w których sprawca uczestniczy w programie lub podlega nadzorowi
	Współpraca z kuratorami sądowymi oraz Policją
Wskaźniki	Edukacja sprawców w zakresie odpowiedzialności karnej i konsekwencji prawnych przemocy
	Liczba i rodzaj podejmowanych działań, liczba osób w stosunku do których podejmowano działania
Cel 4	Profilaktyka i edukacja społeczna
Kierunek działania	Podnoszenie świadomości mieszkańców gminy na temat przemocy domowej oraz promowanie postaw sprzyjających reagowaniu na przemoc

Działania	Organizowanie kampanii społecznych, np. „Dzieciństwo bez przemocy”
	Działania informacyjne w szkołach, świetlicach i instytucjach kultury
	Szkolenia dla nauczycieli, pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, służby zdrowia, Policji i innych służb pracujących z rodziną
	Prowadzenie zajęć profilaktycznych dla dzieci i młodzieży dotyczących radzenia sobie z emocjami, budowania zdrowych relacji i bezpieczeństwa
	Upowszechnianie informacji o możliwościach uzyskania pomocy (ulotki, strona internetowa gminy, media społecznościowe, plakaty)
Wskaźniki	Liczba i rodzaj podejmowanych inicjatyw, liczba osób w stosunku do których podejmowano działania
Cel 5	Monitorowanie i diagnoza zjawiska przemocy w gminie
Kierunek działania	Tworzenie rzetelnej i aktualnej bazy danych dotyczących skali przemocy domowej oraz efektywności podejmowanych działań
Działania	Coroczne zbieranie danych o liczbie „Niebieskich Kart”, interwencji Policji, zgłoszeń do OPS i innych instytucji
	Analiza jakościowa sytuacji rodzin objętych procedurą
	Przygotowanie rocznego raportu z podejmowanych w ramach projektu działań
	Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych służb i dostosowywanie działań do pojawiających się problemów
	Prowadzenie statystyk dotyczących udziału mieszkańców w działaniach edukacyjnych i profilaktycznych
Wskaźniki	Liczba podejmowanych interwencji, liczba zgłoszonych przypadków przemocy domowej, liczba i rodzaj podejmowanych działań np. raportów, analiz
Cel 6	Wzmacnianie lokalnych zasobów i partnerstw
Kierunek działania:	Tworzenie spójnego systemu przeciwdziałania przemocy poprzez budowanie lokalnych partnerstw, sieci współpracy i wykorzystywanie zasobów instytucjonalnych
Działania	Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi, szkołami, Policją, kościołem, służbą zdrowia
	Tworzenie lokalnych koalicji i grup działania
	Pozyskiwanie środków zewnętrznych (np. z ministerstw, programów Unii Europejskiej)
	Rozwijanie kompetencji pracowników poprzez szkolenia specjalistyczne
	Wzmacnianie roli Ośrodka Pomocy Społecznej jako koordynatora przeciwdziałania przemocy domowej
Wskaźniki	Liczba i rodzaj podejmowanych inicjatyw, w tym liczba szkoleń i zawiązanych partnerstw i koalicji, rodzaj, źródło i wysokość pozyskanych środków finansowych,

Źródło: Opracowanie własne.

7. Adresaci Programu

Adresatami Programu są wszyscy mieszkańcy Gminy Książ Wlkp., którzy w sposób bezpośredni lub pośredni mogą doświadczać skutków przemocy domowej albo odgrywają rolę w jej przeciwdziałaniu. Program obejmuje zarówno osoby potrzebujące pomocy, jak i podmioty odpowiedzialne za udzielanie wsparcia oraz społeczność lokalną, której postawy i świadomość mają kluczowe znaczenie dla skutecznej profilaktyki.

W pierwszej kolejności Program kierowany jest do osób doznających przemocy domowej, niezależnie od wieku, płci, stanu zdrowia czy sytuacji życiowej. Obejmuje on zarówno dorosłych, jak i dzieci, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby zależne oraz wszystkich tych, którzy z powodu relacji rodzinnych lub emocjonalnych znajdują się w sytuacji narażenia na przemoc. Program zapewnia wsparcie osobom, które doświadczają przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej lub zaniedbania.

Istotną grupą adresatów są również dzieci będące świadkami przemocy. Ustawa traktuje je jako osoby doznające przemocy, ponieważ bycie świadkiem agresji w rodzinie stanowi poważne zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego, poczucia bezpieczeństwa i prawidłowego rozwoju. Program zakłada objęcie ich wsparciem psychologicznym, wychowawczym i socjalnym.

Kolejną grupę stanowią osoby stosujące przemoc domową. Program kieruje wobec nich działania korekcyjno-edukacyjne, terapeutyczne i motywujące. Zmiana ich zachowania jest niezbędnym elementem ograniczania zjawiska przemocy w rodzinach oraz zapewnienia długofalowego bezpieczeństwa osobom pokrzywdzonym.

Program obejmuje również rodziny i bliskich osób doświadczających przemocy, ponieważ często to oni jako pierwsi dostrzegają problem i mogą skutecznie zareagować. Wsparcie kierowane jest także do osób znajdujących się w grupach podwyższonego ryzyka, w tym rodzin w kryzysie, osób z problemami uzależnienia, rodzin o trudnej sytuacji ekonomicznej oraz osób z ograniczonym dostępem do usług pomocowych.

Ważnym adresatem Programu są instytucje lokalne i profesjonaliści, którzy na co dzień mają kontakt z rodzinami – pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, kuratorzy sądowi, pedagodzy, psychologowie, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych. Program zakłada podnoszenie ich kompetencji, doposażenie ich w narzędzia oraz wzmocnienie współpracy między służbami, aby ich działania były spójne i skuteczne.

Istotnym, choć często pomijanym, adresatem jest również społeczność lokalna, ponieważ przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga zmiany postaw i budowania kultury reagowania. Mieszkańcy gminy, poprzez świadomość problemu, gotowość do zgłaszania przemocy i wspierania bliskich, odgrywają kluczową rolę w zmniejszaniu skali zjawiska.

W związku z powyższym, Program obejmuje szerokie grono odbiorców, zarówno tych, którzy potrzebują bezpośredniego wsparcia, jak i tych, którzy uczestniczą w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy. Tak zdefiniowany zakres adresatów odzwierciedla kompleksowy charakter działań realizowanych w Gminie Książ Wlkp. i sprzyja budowaniu lokalnego środowiska wolnego od przemocy.

8. Źródła finansowania Programu

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026-2030 wymaga zapewnienia odpowiednich środków finansowych, które umożliwią podejmowanie skutecznych działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych. Finansowanie Programu opiera się przede wszystkim na środkach własnych gminy, planowanych corocznie w budżecie gminy w ramach zadań z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki społecznej oraz wspierania rodziny. Środki te obejmują zarówno koszty bieżące, jak i zadania związane z realizacją procedury „Niebieskie Karty”, pracę Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych.

Uzupełniającym źródłem finansowania są środki pochodzące z budżetu państwa, w tym dotacje celowe przekazywane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz na programy wspierające osoby i rodziny zagrożone przemocą. Gmina może również ubiegać się o środki w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, wojewodę, samorząd województwa oraz inne instytucje publiczne oraz o środki z Unii Europejskiej.

Poszczególne działania realizowane przez inne instytucje, placówki, organizacje będą finansowane z własnych źródeł.

9. Realizatorzy Programu

Program jest realizowany przez Zespół Interdyscyplinarny oraz podmioty działające w sferze przeciwdziałania przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny integruje działania przedstawicieli różnych służb i jest odpowiedzialny za koordynację działań wynikających z realizacji niniejszego Programu. To właśnie Zespół jest miejscem, gdzie łączy się wiedza i kompetencje różnych specjalistów — pracowników socjalnych, policjantów, pedagogów, psychologów i przedstawicieli ochrony zdrowia.

Kluczową rolę w tym systemie odgrywa Ośrodek Pomocy Społecznej, który odpowiada za organizowanie i koordynowanie pomocy osobom doświadczającym przemocy, prowadzenie działań wspierających oraz inicjowanie procedury „Niebieskie Karty”. Pracownicy socjalni i specjaliści ośrodka są często pierwszymi osobami, do których trafiają osoby szukające wsparcia, dlatego ich zadaniem jest zarówno udzielanie pomocy, jak i kierowanie takich osób do właściwych instytucji.

Ważnym partnerem w realizacji Programu jest Policja, która reaguje na każde zgłoszenie dotyczące przemocy, prowadzi czynności interwencyjne oraz uczestniczy w procedurze „Niebieskie Karty”. Funkcjonariusze Policji odgrywają szczególną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa osobom zagrożonym, a także w dokumentowaniu zdarzeń, co jest istotne dla dalszych działań prawnych i interwencyjnych.

Znaczący wkład w realizację Programu mają również placówki oświatowe. Nauczyciele i pedagodzy, którzy codziennie pracują z dziećmi i młodzieżą, często jako pierwsi dostrzegają sygnały świadczące o doświadczaniu przemocy. Placówki edukacyjne prowadzą działania profilaktyczne, wychowawcze i informacyjne oraz współpracują z instytucjami pomocy społecznej i Policją, gdy zachodzi podejrzenie, że uczeń może być krzywdzony.

Uzupełnieniem systemu wsparcia są podmioty ochrony zdrowia, które udzielają pomocy medycznej, diagnozują obrażenia i podejmują działania mające na celu ochronę zdrowia i życia osób poszkodowanych. Personel medyczny, widząc obrażenia mogące mieć związek z przemocą, ma obowiązek podejmowania odpowiednich kroków i informowania właściwych służb.

Istotnym elementem systemu jest również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która działa w sytuacjach, w których przemoc współistnieje z problemem nadużywania alkoholu. Komisja może zobowiązywać osoby uzależnione do podjęcia leczenia oraz współpracować z Zespołem Interdyscyplinarnym i innymi służbami w rozwiązywaniu trudnych sytuacji rodzinnych.

Tak zorganizowany system współpracy zapewnia skuteczną i kompleksową realizację działań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doświadczających Przemocy Domowej na lata 2026-2030.

10. Monitoring i sprawozdawczość Programu

Realizacja Programu wymaga stałego monitorowania podejmowanych działań oraz koordynacji współpracy między wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej. Monitoring pozwala na ocenę efektywności działań, identyfikację potrzeb pojawiających się w trakcie realizacji Programu oraz dostosowywanie form wsparcia do aktualnej sytuacji społecznej w gminie. Koordynacja natomiast zapewnia spójność działań oraz eliminuje ryzyko dublowania obowiązków lub powstawania luk w systemie pomocowym.

Gromadzenie danych dotyczących działalności podmiotów biorących udział w Programie polegać będzie na przekazaniu przez realizatorów corocznych sprawozdań z wykonanych działań. Sprawozdania obejmować będą między innymi formę i skalę podejmowanych działań. Za zebranie danych od poszczególnych realizatorów oraz za opracowanie sprawozdania zbiorczego odpowiedzialny będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Książu Wlkp.

11. Zakończenie

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026-2030 stanowi kompleksowy dokument określający cele, kierunki działań, działania oraz mechanizmy wsparcia i zasady współpracy instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy domowej. Jego głównym celem jest zwiększenie bezpieczeństwa i poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zapewnienie kompleksowej ochrony i wsparcia osobom jej doznającym, w oparciu o skoordynowane działania instytucji lokalnych, podnoszenie świadomości społecznej oraz rozwijanie systemu pomocy opartego na wczesnej diagnostyce, interwencji i profilaktyce.

Program uwzględnia zarówno potrzeby osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej, jak i obowiązki instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy. Przewiduje system monitoringu i koordynacji działań, dzięki czemu możliwe jest bieżące dostosowywanie działań do realnych potrzeb społeczności lokalnej. Zastosowane w Programie rozwiązania sprzyjają integracji działań różnych podmiotów, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, szkół, służby zdrowia, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej.

Realizacja Programu przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców gminy, podniesienia świadomości społecznej na temat przemocy oraz rozwijania postaw odpowiedzialnego reagowania w sytuacjach zagrożenia. Program ma charakter otwarty i elastyczny – jego skuteczność będzie systematycznie oceniana poprzez monitoring, sprawozdania roczne oraz ewaluację, co pozwoli na wprowadzanie niezbędnych zmian i usprawnień w kolejnych latach.

Podsumowując, Program stanowi ważny element lokalnej polityki społecznej, której nadrzędnym celem jest ochrona osób najbardziej narażonych na przemoc, wspieranie rodzin w kryzysie oraz tworzenie gminy bezpiecznej dla wszystkich mieszkańców, w której przemoc jest skutecznie rozpoznawana, zgłaszana i eliminowana.

Materiały źródłowe

1. Ewa Bilska, Teodor Bulendał: Razem przeciw przemocy, Warszawa 1999.
2. Redakcja Dorota Jaszczak – Kuźmińska, Katarzyna Michalska: Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych, Warszawa 2010.
3. Redakcja Monika Sajkowska: Dziecko wykorzystywane seksualnie Diagnostyka, interwencja, pomoc psychologiczna, Warszawa 2010.
4. Mirosława Kątna, Katarzyna Przyborowska, Marlena Dałek, Daria Drab: Monitorowanie Losów Dziecka – interdyscyplinarna ochrona dzieci przed krzywdzeniem i przemocą, Warszawa 2015.
5. Danuta Rode: Psychologiczne i relacyjne wyznaczniki przemocy domowej. Charakterystyka sprawców, Kraków 2018.

6. Pod redakcją Arnona Bentovima i Jenny Gray, Przedmowa Harriet Ward:
Przeciwdziałanie krzywdzeniu dzieci, Warszawa 2015.
7. Raport główny (FDDS) Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (2023). Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce Warszawa 2023.
8. Publikacja w Monitorze Polskim: Informacja o sytuacji dzieci w Polsce oraz działaniach podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy wobec dzieci, Monitor Polski, poz. 1232.
9. Raport o stanie Gminy Książ Wlkp. za 2024 r.

Uzasadnienie

do uchwały nr .../.../..... Rady Miejskiej w Książu Wlkp. z dnia r.

Przemoc domowa jest poważnym problemem społecznym, który wpływa zarówno na bezpieczeństwo, jak i na jakość życia wspólnoty lokalnej. W trosce o ochronę osób dotkniętych przemocą oraz wypełniając ustawowy obowiązek gminy wynikający z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w związku z upływem okresu obowiązywania dotychczasowego Programu opracowano nowy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026–2030.

Przyjęcie Programu pozwoli na skoordynowanie działań w gminie, usprawnienie procedur wsparcia dla osób doświadczających przemocy, w tym dzieci, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, a także zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych i edukacyjnych. W Programie przewidziano monitoring realizacji zadań oraz ewaluację ich skuteczności, co umożliwi bieżące dostosowywanie działań do lokalnych potrzeb.

Podjęcie przedmiotowego dokumentu ma również znaczenie prewencyjne, gdyż umożliwia podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, które zwiększają świadomość mieszkańców w zakresie przemocy domowej oraz sposobów uzyskania pomocy. Realizacja Programu wpisuje się w lokalną politykę społeczną, a także pozwala na racjonalne i efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów instytucji działających w systemie przeciwdziałania przemocy domowej. Mając na względzie potrzebę zapewnienia udziału społeczności lokalnej w procesie tworzenia dokumentów o znaczeniu strategicznym dla gminy, projekt Programu zostanie poddany konsultacjom społecznym. Konsultacje te umożliwią mieszkańcom zgłaszanie opinii, wniosków i uwag, co pozwoli na uwzględnienie potrzeb oraz oczekiwań książkiej społeczności. Informacja o konsultacjach zostanie udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej gminy.

W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały należy uznać za zasadne.